

UVODNIK: S skupnimi močmi – naprej!

V teh težkih časih, ko smo priče različnih programov, resolucij, pogledov, razlag, predlogov, kritik, devalvacij, zamrznitev, odmrznitev, inflacij, programiranih in ne-programiranih, pisati uvodnik za tovarniški časopis ob prehodu v novo leto 1988 ni lahko delo. Gotovo pa si ga vsak poslovodni delavec želi, saj ima tako priložnost sporočiti – ne preteklosti, ker je vsem znana in je takšna, kakršna pač je – ampak sporočiti, kako gleda na nekatere stvari, za kaj se misli zavzemati in kako sploh premagovati vse mogoče prepreke, ki jim niti imena več ne vem. Vem samo eno: včeraj smo bili tu, danes smo tu in tudi jutri bomo tu v Metliki, Črnomlju, Mirni peči, Dobovi, Žakanju in Krstinji.

Prej ali slej bo v Jugoslaviji moralo priti do tržne ekonomije, to pa pomeni, da bo bolje gospodaril tisti, ki bo hitreje, lepše in ceneje napravil nek izdelek. Danes smo tako v ožji kot tudi širši domovini v položaju, ko ni več nobene skupne vreče, iz katere bi lahko napajali naš standard. Vse rešitve so in bodo le v našem kolektivu.

Kako bomo gospodarili v letu 1988? Kakšen program naj sestavimo, koliko točk naj ima? Mislim, da le toliko, kolikor si jih lahko zapomnimo!

1. Iz proizvodnje in prodaje naj izločevali vse tiste proizvode, ki nam ne prinašajo visokega dohodka, vključevali pa nove in nove proizvode, iz tiste kategorije, ki ima poleg visokega dohodka tudi visok ostanek čistega dohodka (dobiček). Drugače povedano, moramo si zastavljati ne le cilje za preživetje, temveč tudi cilje za napredek (razvoj).

2. Do vseh glavnih produkcijskih tvorcev – dela, kapitala, surovin in opreme, se

SREČNO 1988 – Še nekaj dni in staro leto bo potonilo v pozabo. Današnje naslov-nico smo namenili našemu karikaturistu. Očitno je dodobra prisluhnil razpravam o spremembi ustave in se z našo podporo priključil boju proti birokraciji. Upajmo, da ji bo nova ustava spodrezala peruti.

In kaj naj zaželimost mi? Da bi bil naš in vaš silvestrski večer res praznik. Brez pregrad, in da bi si bili vsi človeško blizu. Prav tako vam iz srca želimo veliko sreče – vašo osebno srečo, srečo vaših najbližjih in srečo v delovni organizaciji, kjer »združujete« delo. Le skupaj bomo še naprej ustvarjali in dopolnjevali to, kar smo z veliko uspeha že sedaj: našo Beti. Upamo in želimo, da bomo z boljšim delom ustvarili takšno prihodnost, ki bo brez nevšečnosti. Vsaj tako zoprnih, kakršne so nas spremljale v iztekajočem letu. Torej – **SREČNO 1988!** (Karikatura: Jože Kumer)

UREDNIŠTVO

Metlika, 23. december 1987

NAŠA ANKETA

Kje nas čevelj žuli?

»Kje vas čevelj žuli?«, tako smo torej tokrat spraševali delavce v Beti v naši anketi. Kot pa se je kmalu izkazalo, je govorjenje o tem, kje koga kaj žuli, dokaj delikatna, tvegana stvar. Tako je eden izmed delavcev, ki je hotel ostati anonimen, dejal: »Žuli že, žuli, ampak... Če bi povedal, bi mi prali glavo, pa sem raje tiho.« To pa bi bil lahko tudi odgovor na vprašanje v anketi v eni izmed letošnjih jesenskih števil Vezila, kjer je beseda tekla o samoupravljanju. Nasprotno pa so bili zelo zgovorni v skladišču gotovih izdelkov, kjer pa so želeli, naj bo njihova izjava kolektivna. »Tako kot smo povedali, mislimo vsi skladiščniki, zato nočemo nikogar izpostavljati,« so pojasnili. Pa prisluhnimo:

DELA VCI V SKLADIŠČU GOTOVIH IZDELKOV: »Naj najprej naštejemo pridobitve, ki smo jih bili deležni v zadnjih dveh desetletjih. V skladiščni hali, kjer ni ogrevanja, smo dobili »radiatorje« – torej nekoliko debelejša brezrokavnik. Imamo tudi posebno parno ogrevanje: po stenah namreč teče kondens in tovariš Brodarič si je s tem, ko je hodil ogledovat ta kondens, zaslužil pokojnino. Sanitarije imamo okrog 100 metrov od delovnega mesta, na vratih pa največkrat piše, da WC ne dela. Pred leti so adaptirali nakladalno-rezkladalno rampo, ki je sedaj tako »praktična«, da je zaradi neprimerne višinske razlike v primerjavi z višino tovornjakov, zelo otežkočeno nakladanje in razkladanje. Poleg tega pa vse izpušne pline tovornjakov uskladiščimo v našem skladišču. Nakladalno-rezkladalna rampa je tudi skladišče metraže in nikomur ni

žal nekaj milijonov vrednega blaga, ki se valja po tleh. Ljudje hodijo in vozijo po njem z vozički. Dali smo tudi zahtevo za dvigalo, ki nam bi pomagalo pri skladiščenju blaga, ki ga moramo spraviti v prvo nadstropje. Pa smo dobili le še eno pridobitev za spravlanje blaga iz prvega nadstropja v pritličje – torej tobogan – v prvo nadstropje pa moramo škatle še vedno nositi.«

BRANKA RADENOVIČ, šivilja v tozdu Konfekcija: »Norme so zelo visoke, osebni dohodki pa nizki. Saj smo se že pritoževali zaradi

previsokih norm, pa nič ne pomaga. Je škoda časa. Moti me tudi prevelika režija. Morda bi bilo prav, da bi za boljše počutje na delovnem mestu kdaj tudi telovadili in da bi imeli v šivalnici tudi glasbo, kot jo imajo že v marsikateri tovarni.«

TONE ŠTEFANIČ, delavec pri suhi apreturi v barvarni: »13 let sem že na tem delovnem mestu in marsikdaj kakšne pomanjkljivosti, ki bi jo opazil tisti, ki pride na

novi, ne vidim, ker sem se že preveč navadil. Osebni dohodki so glede na težavnost dela pri nas – do pred kratkim smo namreč delali v štirih izmenah – zelo slabi. Posebno glede na vse višje cene v prodajalnah. Saj se tudi cene našim izdelkom dvigujejo, a tega v plačilnih kuvertah ne občutimo kaj prida. Drugi delavci v Beti sicer pravijo, da imamo dobre prejemke, toda naše delo marsikdaj ni primerljivo z njihovim.«

IVAN BROZ, delavec na kosmatilnem stroju v barvarni: »Moti me, da kvaliteto blaga kontrolirajo v dveh izmenah, ob nedeljah in praznikih. Če pa odkrijejo napako v blagu, ki ga niso

prekontrolirali, so seveda krivi delavci. Kontrolorke pa imajo tudi dvakrat višjo plačo kot delavci. Kontrolorjem tudi svetujem, naj bolj nadzorujejo kvaliteto blaga in naj pustijo pri miru delavce. Nadzor nad delavci je namreč naloga vodij izmen.«

JOŽE KAPUŠIN, mehanik-vzdrževalec v tehničnem servisu: »Inflacija je velika, osebni dohodki pa je ne dosegajo. Naš delo je – v primerjavi zdelom mehanikov v drugih tozdih v Beti – premalo cenjeno. Rekli so, da bo tisti, ki bo več delal, tudi bolje nagrajen. Toda čim več delaš, več dela ti naložijo, plača pa se ne premakne nikamor. Če dvignejo prejemke, jih dvignejo vsem, pa smo zopet na repu. V dru-

gih delovnih organizacijah dobijo delavci nekaj odstotkov več denarja tudi glede na delovne pogoje, na škodljivost dela, pri nas pa nič. Saj sem vse to že povedal generalnemu direktorju, pa je rekel, da bo že bolje. Pa do sedaj še ni bilo. Prav nasprotno. Tudi to, da moramo vedno ravno takrat, ko je najslabše vreme, delati zunaj, se ponavlja iz leta v leto.«

MIRKO FERENAC, pletilec v tozdu Metraža: »Naši stroji v pletilnici so zastareli, večkrat jih morajo popravljati, zastoji pa dražijo proizvodnjo. Prevelike so razlike med osebnimi dohodki delavcev v neposredni proizvodnji in režijo. Če pa bolj delamo, da bomo več zaslužili in šefi vidijo, da presegamo normo, nam jo zopet dvignejo, tako da ne vemo, ali je bolje veliko delati ali ne. Ker so

naši stroji zelo hrupni, bi sicer potrebovali zaščitna sredstva proti hrupu. Ta sredstva dobimo. A mi se med seboj potrebujemo in če zažvižgam delavcu, ki ima slušalke, me ne bo slišal. Ne vem, kakšni so novi stroji, upam pa, da so manj hrupni.«

S skupnimi... Konfekcija:

(Nadaljevanje s 1. str.)

moramo obnašati skrajno gospodarno, kar pomeni:

a) tudi v prihodnje nadaljevati nezaposlevanje nepotrebnega in nekvalitetnega dela, odpirati nove in nove akcije za odpravo slabega, nekvalitetnega in neučinkovitega dela, ne glede nato, kje se pojavlja, pri delavcu za strojem ali v odličnem delavcu;

b) nadaljevati program »vezava zalog 100 dni v enem letu« v letu 1988 in odpreti tudi druga področja, kjer moramo kapital obračati hitreje, kot so področje opreme in naprav, zgradbe, nabave, prodaje itd.

c) do surovin in tako imenovanih surovinskih stroškov, po naše variabilnih in materialno fiksnih stroškov, moramo imeti skrajno gospodaren pristop. Materialno fiksne stroške moramo že s planom in kontrolo nad izvajanjem spraviti na raven najnujnejših. Za področje surovin bomo zastavili poseben program, ki bo vseboval dve (akciji) smeri: pregled vseh normativov materiala in poseben program smotrne porabe materiala. Prav tako moramo Beti posodobiti, da bo gibčna, hitra, prilagodljiva na izzive, ki nastajajo na trgu.

Bomo vsemu temu kos? Moj odgovor je: poslušamo v panogi, ki ji nikoli ni bilo posebno mehko poslano, kljub temu pa smo se uspeli pomikati po lestvici uspešnosti navzgor. Trdno sem prepričan, da se bomo tudi v bodoče, morda nekoliko počasneje kot v prejšnjih letih, ker so časi takšni, da bo vsem težje.

Tako vidim in verjamem v leto, ki je pred nami. Spoštovani delavci Beti! Še nekaj dni nas loči od prihajajočih praznikov, vam in vašim družinam želim, da jih prijetno preživite, obenem pa želim (pričakujem), da bomo s skupnimi močmi dosegli v letu 1988 čim boljše delovne rezultate.

Miroslav Štimac

Vse je odvisno od učinkovitosti

Poslabšanje pogojev gospodarjenja v letu 1987 je najprej občutil konfekcijski program. Prva znamenja padca kupne moči prebivalstva in povečane ponudbe tekstila na domačem trgu so se pokazale že v drugem tromesečju. V tem času smo beležili prve večje težave pri realizaciji v domači prodaji, saj v najbolj donosnih mesecih kolekcije pomlad-poletje v maju in juniju nismo dosegli želene prodaje. Na zalogi je ostalo precej sezonskih artiklov, kateri nam bremenijo zaloge še sedaj in jih tudi do naslednje letne sezone ne bomo mogli spraviti na tržišče.

V tej takoimenovani »križni situaciji« so se pokazale vse naše produkcijske in organizacijske slabosti, ki smo jih v preteklosti lahko vseeno vnovčili na trgu. Vsaka napaka, ki smo jo povzročili bodisi, da smo zamudili z rokom, nastavili neustrezno ceno, napravili izdelek nekvalitetno, se nam je maščevala z izgubo dohodka tako, da smo morali nižati cene ali pa so izdelki ostali na zalogi. Kar je v preteklosti glede roka in kvalitete veljalo za izvozne pogodbe, velja danes tudi za domači trg. Če hočemo ostati konkurenčni, moramo vnesti maksimalno solidnost pri delu v vseh strokovnih službah od kreacije, nabave, priprave, proizvodnje in prodaje.

Trend slabe realizacije se je nadaljeval tudi v tretjem kvartalu. V tem času smo pričeli s pospešenim vključevanjem v izvoz. Del proizvodnje smo preusmerili na vzhodnoevropsko tržišče, večino pa v konvertibili izvoz s poudarkom na dodelavnih

pogodbah (takoimenovane lohn posle). Kljub temu da v konvertibilnem izvozu nismo dosegli takšnih cenovnih razmer kot na domačem trgu, je bila ta proizvodnja sigurno prodana, ker se dela za znane kupca v naprej odrejenih količinah. S temi ukrepi smo uspeli preprečiti nadaljne naraščanje zalog.

Istočasno smo z dodatnimi napor v prodajni službi uspeli v zadnjih dveh mesecih »normalizirati« domačo prodajo. Do konca leta bomo delno sanirali izpad dohodka iz preteklega obdobja, vendar plana ne bomo dosegli.

V letu 1988 pričakujemo še nadaljno slabšanje situacije na domačem tržišču. V ta namen bomo zavestno zmanjševali obseg proizvodnje za domači trg. Lastne kapacitete bomo maksimalno usmerili na mednarodno tržišče, medtem ko bomo prisotnost za dom uravnavali s kooperanti.

Kljub nedavni devalvaciji dinarja, ki je delno vplival na večjo uspešnost izvoznih poslov, pa s povečanjem izvoza v kratkem času ne bomo mogli doseči takšnih poslovnih rezultatov, kakršne nam je do nedavnega dajalo domače tržišče. Izvoz v takšni obliki, kot ga imamo, ne prenese vseh naših potrebnih in nepotrebnih stroškov poslovanja. Izvozna cena tudi ne prizna osebnega dohodka tistih delavcev, ki niso neposredno vključeni v delo za tujega partnerja. Izvoz pomeni tudi popolnoma drugačno organizacijo dela, pomeni tudi drugi nivo znanja in strokovnosti na komercialnem in na proizvodnem področju, pomeni tudi znanje tujih jezikov itd. V kolikor se bomo dovolj hitro in učinkovito prilagodili tem novim razmeram, imamo vse možnosti, da brez večjih pretresov prebrodimo težave.

Vodja komerciale KS
Marjan Hutar

NAMESTO ČESTITKE

Na svidenje 1987. leto! Bilo si inflacijsko, polno sestankov, ukrepov, zveznih in drugih programov, ki naj bi stabilizirali, rešili vse več propadajočih delovnih organizacij. Bilo si prekleto drago, nemške marke so prispele tja do devetsto dinarjev. Na črno. Banane smo gledali samo na trgovskih policah. Prineslo si nam tudi Agrokomerc, največji menični škandal v povojni Jugoslaviji, poglobilo si krizo na Kosovu, razplamtelo si strasti ob plakatu za štafeto, no, sta pa Gorbačov in Reagan le podpisala nekaj listkov...

Da, 1987. leta smo nemalokrat debelo gledali. Zavoljo vsak dan višjih cen, zaradi kreganj v političnih vrhovih, pač zato, ker smo morali resnično zategniti že preveč mlahavo zapete pasove. Veliko smo govorili, več bi morali delati. Besede bi morale postati — dejanja. Je že lepo in prav, da se dogovarjamo, dogovarjamo, dogovarjamo, da zasedamo, sestankujemo, podpisujemo, predpisujemo — toda to je premalo. Infekciralimo se z gobeždanjem, skoraj smo že prepričani, da je dovolj, če kaj sklenemo, pa tega ne uredimo. Delo, kako čudno včasih zveni ta beseda! Kot bi pozabili njen pomen, pravi, polnokrvni...

Kvišku bi morali: z jasnimi načrti, kajti najhuje je, če je človek v živem blatu, pa ni nikjer najmanjše veje, da bi se je prijel. Manjkajo nam pametne rešitve, čiste poti, jasne opredelitve, brez ovinkarjenj, kajti najhuje je živeti v temi, a ne videti niti lučke, ki bi se svetlikala v daljavi.

V nas pa je, ni vrag, moč. Energijo je treba sprostiti: ne v malodušju, za šanki, v čevkanju, v jalovih pogovorih, ampak v delu. V ustvarjanju. Vsak na svojem koščku, vsak v svojem okolju. Nikoli še ni bilo tako, da ne bi bilo neka-ko. Sposojena, prirejena misel. Za tolažbo, za lažje korake v letu 1988. Pa srečno! Z željo, da volk ne bi spremenil le dlake, ampak tudi nprav.

Vaš vdani urednik

Metlika, 23. december 1987

NA KRATKO O MINULEM LETU

Program preja

Izteka se zopet eno od napornih let, ki je bilo glede na preteklo po svojih dogodkih in ukrepih vse prej kot normalno. Tudi v načrtovanju gospodarjenja in uspeha, ki ga naj bi dosegli skozi leto, smo predvidevali nekaj teh neželenih gospodarskih ukrepov in bremen, vendar v takem obsegu in vsebini prav gotovo ne.

Ključni problemi v vsebini gospodarjenja, ki so nas spremljali skozi vse leto, so bili predvsem na področju preskrbe uvoznih surovin na eni strani, ob tem pa plasman proizvodov in naplčila istih na drugi strani.

Trg za naše proizvode je v tem letu fizično in ekonomsko oslabil, kar je narekvalo hitre strukturne spremembe, prilagajanja razmeram in preorientiranja v izvoz. Zahvaljujoč tej okretosti so naše kapacitete obratovale brez večjih motenj tekom celega leta in tudi dosežen plan bo v okviru predvidevanj.

Zadnji ekonomski ukrepi se že odražajo negativno v uspehu tega leta, njihovo breme pa v večji meri prenašamo v naslednje leto. Prilaganje razmeram je nedvomno zahtevalo urejanje in spreminjanje notranjih razmer v TO, tako na področju organizacije dela, delitve dela, teh. normativov, nagajevanja, pridobivanja novih proizvodov, prijemov od tržišča, kar so bili posebni napor. Obvladovanje teh spreminjanj prav gotovo ni šlo enostavno, toda večina kolektiva je z vneto sprejemala tako naravnost, vlagani so bili veliki napor in temu primeren je pričakovati tudi končen finančni rezultat.

Pridobitve so na področju razvoja novih tehnologij in

proizvodov TASLAN preja, STRESH preja za nogavice in drugi, ki prinašajo posodobitev asortimana v ponudbi tekstilnih industrij.

V teku je realizacija obsežnega programa EFEKTNIH prej za ZAVESE, ki bo uvozno delno realiziran že v tem letu, ostali del pa v I. kvartalu 1988. To bo pomembna razvojna pridobitev zlasti, ker ne zahteva novih objektov in tudi ne dodatnega zaposlovanja, kar se naj bi neposredno odrazilo v porastu DOHODKA.

V zaključni fazi je realizacija ŠTUDIJE o tehnoloških normativih, koriščenju delovnega časa ter proizvodnih kapacitet, s čimer naj bi v popolnosti izkoristili vse notranje rezerve proizvodnih sredstev in živega dela ob ustreznejši organizaciji delitve in nagajevanja po opravljenem delu.

Vse to seveda ni po volji vsem posameznikom, ker jih taka nova oblika postavlja v drugačno vlogo in vso odvisnost glede na prispevek.

Prisotne ugotovitve utemeljujejo, da je to edina alternativa v obvladovanju novo nastalih razmer v cilju obdržanja pa tudi izboljšanja materialnega položaja in osebnega standarda. O tem smo se že v večini poenotili skozi strokovne obravnave in utemeljitve, pa preko družbenopolitičnih organizacij in sedaj še po samoupravnih poti. Z odkloni pa bo potrebno sproti razčiščevati.

V načrtovanju za naslednje leto, v katerega bomo stopili pod bremenom sedanjih gospodarskih razmer in sprejetih ukrepov, napovedi niso enostavne.

Kljub temu vidimo naš obstoj in napredek, če bomo dosledno izpeljali in izvajali že zastavljene ukrepe v tem letu, poslovno politiko, vezano na tržišče, pa kratkoročno in tudi dolgoročno prilaganje razmeram. Nujna je še večja usmeritev v izvoz,

kar načrtujemo v okviru 40 % kapacitet različnega asortimana ob upoštevanju zahtev ino tržišča. S tem si bomo zagotavljali plasman in potrebe po uvozu surovin in razvoju.

Proizvodnja se bo morala še bolj prilagajati zahtevam tržišča skozi asortiman, male serije, kvaliteto, z upoštevanjem rokov, kako bi naš servis še bolj posodobili, poslovali brez večjih zalog in vezave prekomernih finančnih sredstev.

Do izraza bo morala priti stroka in znanje, zagotavljanje tega pa bo možno z dodatnim izobraževanjem in usposabljanjem ob delu, pa tudi z eventuelnim kadrovskim ojačanjem od zunaj.

To vse govori, da naj bi naše sedanje kapacitete in tudi novo instalirane v polni meri obratovale ne le za skladišče, temveč za sproten plasman na tržišču.

Še več moči in znanja bomo usmerili v nadaljnji razvoj proizvodov in procesa, ker na tem bazira naša dolgoročna socialna varnost, rezultati in splošno zadovoljstvo.

Ko naštevamo te naloge, imamo v vidu vsestransko razpoloženje in pripravljenost članov našega kolektiva spoprijeti se s temi nalogami za dosege uspeha in napredek, kar nam daje pogum za uspešno obvladovanje vseh zahtev v prihajajočem novem letu.

IVAN MALEŠIČ

Metraža: rezultati in pogoji gospodarjenja

Izteka se koledarsko in poslovno leto, leto polno družbenih nasprotij, vse mogočih gospodarskih težav in značilne visoke inflacije. Ocena učinkovitosti poslovanja za leto 1987 pomeni po naših internih merilih v primerjavi z letom nazaj delno nazadovanje pri doseganju zastavljenih ekonomskih ciljev.

Priča smo prisotnosti dveh fenomenov z povsem nasprotnim učinkom. Visoke in ugodne konjunktore v prvem polletju in popolne dekonjunktore v drugem polletju tekočega leta. Mirne vesti lahko zapišemo, da leto 1987 ni bilo naklonjeno gospodarstvu, kakor tudi ne nam v metraži. Ukrepi tekoče ekonomske politike niso dali pozitivnih učinkov in niso bili ugodna podlaga za normalne pogoje gospodarjenja. Posebno neugoden vpliv je imel zakon o deviznem poslovanju, tolikokrat kritiziran in predmet širše razprave v naši družbi. Rezultati so znani, vlada je trmasto vztrajala na svojih pogledih in principih in ni upoštevala predlogov iz vrst združenega dela.

Tako nam je nereden uvoz, administriranje in pretrgana reproveriga povzročilo večje stroške ali zastoje ali prevelike zaloge, kar pomeni višjo proizvodno ceno izdelka. Posebno poglavje so predstavljale nabavne in prodajne cene ter kronična finančna nelikvidnost in podaljšanje plačilnega roka iz povprečno petdeset na osemdeset dni našim kupcem, kar avtomatsko draži naš proizvod.

CENEJE

Stroške poštnine plača založnik. Zlata pravila življenja — Bestseller, namesto 4.900, 3.430 din. Deset pravljič Darje Lenardič, namesto 2.800 samo 1.960 din. O ljubezni, Zbirka izrekov, namesto 3.390 samo 1.960 din. Dr. Marek Lenardič, Ekologija in industrijska družba — Bestseller, namesto 3.300 samo 2.310 din.

Knjige naročite po povzetju na naslov: prof. Darja Lenardič, Moste 34, 64274 Žirovnica

NA KRATKO O MINULEM LETU

Nastopila je popolna zmeda na stalnih spremembah vhodnih cen repromateriala in ostalih fiksnih stroškov v primerjavi s prodajnimi cenami, ki jih hočeš nočeš zaradi tržnih zakonitosti oblikujemo dvakrat letno, skladno z upoštevanjem konkurenčnosti. Ta nastali negativni razkorak med vhodnimi in izhodnimi cenami, naraščajoči padec kupne moči na domačem trgu, hitro rastoča inflacija in realni padec osebnih dohodkov je povzročilo izpad komercialnih naročil in padec proizvodnje v drugem polletju, »delno« večanje zalog, kar pomeni slabšanje uspešnosti poslovanja. Novo nastali položaj smo razreševali s pospešenimi prodajnimi akcijami, selekcijo proizvodov, razvojem novih proizvodov ter z ukrepi, ki smo jih sprejeli in razpisali v operativnem planu za drugo polletje. In kje so naše prednosti in rezerve pri premagovanju ovir, kot posledica zunanjih dejavnikov? Prav gotovo in predvsem v naših slabostih. Moramo biti samokritični in si priznati, da smo še nedosledni pri izvajanju nalog in imamo slabosti v organizaciji dela, da bi se kvalitetno in argumentirano spopadli z: nedisciplino, neučinkovitostjo, nedelom, neodgovornostjo, zamujanjem rokov, slabo kvaliteto, z odnosom do reda in čistoče.

Trenutni naši mehanizmi nagrajevanja po delu in rezultatih dela ne stimulirajo in ugotavljajo realnih razlik pri plačilu dela od nedela, učinkovitosti od neučinkovitosti, dobre od slabe kvalitete in podobno. Tu so naše rezerve in skriti dohodek, ki je odvisen izključno od kvalitete našega dela in ponašanja.

To je področje odprte fronte nalog za vse subjektivne sile, ali odprti natečaj organizirane aktivnosti pri sprejemanju in odločanju novih in dopolnjenih metod

dela, planov, pravilnikov, samoupravnih aktov in podobno. To je izziv za strokovne službe, samoupravne organe, slehernega zaposlenega. Bili bi nepošteni in preveč kritizerski, če si ne bi priznali v letu 1987 tudi pozitivnih premikov na področju delovne discipline, proizvodnega reda in urejanja delovnega okolja. Rezultati so vidni pri pogledu na našo okolico, delovne prostore. Tudi po kvaliteti in solvenosti do kupcev postopoma napredujemo.

Ocena poslovnega rezultata in izplačila osebnih dohodkov, ki so sicer nad planom, kažejo tendenco realnega padanja. Tako ne bomo ohranili našega življenjskega standarda, ki smo si ga z gospodarskim načrtom postavili za cilj. Informacijska gibanja in neugodne tržne razmere so močnejši faktor od naših sposobnosti in moči.

Potrebno je poudariti, da sicer v panogi naše dejavnosti ekonomsko ne nazadujemo, temveč napredujemo po lestvici uspešnosti, kar nas ne sme uspavati. To pomeni, da ne poslujemo slabše od naše konkurence.

Kljub letošnji neugodni finančni in ekonomski situaciji smo le lahko ponosni in zadovoljni za veliko investicijsko pridobitev v barvarni. To je bila težka strokovna in samoupravna odločitev za investicijsko naložbo v vrednosti 2.100.000.000 din. Od tega je vrednost zgradbe 950.000.000 din in vrednost opreme 1.150.000.000 din. Viri financiranja so 77 % lastna in 23 % tuja sredstva. Nabavljena je nova sodobna tehnološka oprema za pletilnico, mokro in suho apreturo ter zgrajeni novi nadomestni proizvodni prostori za potrebe suhe apreture, adjutirnice in odpremne skladišča. Najpomembnejša pridobitev je sušilno-fiksni razpenjalnik s sodobno avto-

matiko, ki bo nadomestil že amortizirani 22 let stari stroj. Z vso naložbo bomo pridobili nove kapacitete, boljšo kvaliteto, nižje proizvodne stroške in boljše pogoje dela.

V nastopajočem letu 1988 nas čaka več slabega kot dobrega. Sprejeti protiinflacijski ukrepi, predlagani osnutek resolucije in še vedno nedorečen zakon o deviznem poslovanju nas postavlja v zelo negotov ekonomski položaj. Kako se organizirati in za kakšno poslovno politiko se odločiti, je prav gotovo ob stalnih spremembah pogojev gospodarjenja velika uganka in veliko poslovno tveganje.

Tako nam ostane le hitro in učinkovito prilagajanje na predpisane pogoje gospodarjenja na eni strani. Na drugi strani pa iskanje notranjih rezerv in nujna orientacija na izvozno tržišče po posredni in neposredni obliki.

Ukrepi zvezne vlade z devalvacijo dinarja, odpravo disparitete cen, zamrznitvijo cen gotovih izdelkov je za nas hud udarec. To pomeni povišanje vhodnih cen surovin in energije ob zamrznje-

nih prodajnih cenah. Za nas v metraži bo odločilnega pomena, kako bomo uspešni: pri razvoju novih proizvodov, v ofenzivnih akcijah na prodajnem trgu, na kvaliteti proizvodov, izpolnjevanju dobavnih rokov in pri restrikciji vseh materialno fiksnih stroškov. Na prodajnem in proizvodnem sektorju pričakujemo negativno fizično rast. Na sektorju nabave pa občasne motnje pri preskrbi repromateriala iz uvoza in domačega tržišča.

To pomeni, da bomo prisiljeni proizvajati boljše in cenejše ter tem pogojem prilagoditi vse naše znanje, hotenja in obnašanje. Minili so časi konjunktore, potrebno se bo spoprijeti s svetovno konkurenco in svetovnimi cenami, z iskanjem novih trgov in z zasledovanjem mode in tehnološkega znanja.

Ob slabi prognozi gospodarskih dejavnikov in zahtevnosti zastavljenih nalog nas ne sme napustiti optimizem in delovni elan kot osnovni motiv za uspešno poslovanje tudi v nastopajočem letu 1988.

Stane Mrvar

Slavnostna seja v počastitev praznika občine Metlika je bila letos v prostorih Beti. Udeležili so se je tudi številni gostje, med njimi Ivan Maček-Matija, Niko Belopavlovič, generala Stane Potočar-Lazar in Rade Bulat, republiški tožilec Pavle Car in drugi.

Metlika, 23. december 1987

VESTI IZ KOMETA

ANKETA

STARI TRG:
NOVA INVESTICIJA

Delavski svet je sklenil, da v Starem trgu povečajo zmogljivosti na 70 delovnih mest. Zgradili bodo novo proizvodno halo v izmeri 600 m². Dela je prevzelo gradbeno podjetje GOK Črnomelj. Vrednost investicije s strojno opremo je 540.000.000.- din.

NOVA DESETINA
GASILK

V obratu Stari trg bo na pobudo Gasilske zveze Črnomelj ustanovljena gasilska desetina. Desetina gasilk bo delovala v sklopu IGD KOMET Metlika. Za začetek bo potrebno kupiti delovne obleke ter najnujnejše gasilske pripomočke (hidrant, cevi, spojke ipd.).

Dekleta – gasilke bodo poučevali gasilskih veščin gasilci in gasilke iz matičnega podjetja.

ZAKAJ NE NAGRADIMO
INOATORJEV

V Kometu je bilo že veliko storjenega za boljše, varnejše, hitrejše in cenejše delo. Toda tega ne vemo ali nočemo vedeti. Izza zaprtih vrat pa le pride kakšen tih glas, kaj se je kje v proizvodnji izboljšalo. Prav bi bilo, če bi inovacije primerno nagradili. Vsaj z dobro besedo, če ne že z denarjem.

Alenka Mežnaršič

Z 19. SEJE
IO OOSZ DSSS

Izvršni odbor OOSZ DSSS je na svoji seji 20. novembra 1987 sklenil, da predlaga nakup dveh knjig, s katerimi bi obogatili knjižnico DO Beti.

Gre za knjigi:

Tone Klemenčič – Stanovanje in pot do njega

Ivan Kuhelj – Kako in kdaj v pokoj

Pozdravljamo akcijo sindikata in mu želimo veliko uspeha pri njeni uresničitvi. Le tako naprej.

O uvedbi
rekreativnega
odmora

Anketa o uvedbi 5-minutnega rekreativnega odmora je bila izvedena v Konfekciji v Črnomlju in v Konfekciji v Metliki. Anketirali smo 100 delavk, ki delajo sede in ki so po mnenju strokovnjakov najbolj potrebne aktivnega odmora. Povprečna starost anketiranih je bila 35 let, delovni staž pa 16 let. Čeprav se na ankete ne moremo stoodstotno zanesti, so vseeno dale določene rezultate, nad katerimi se velja zamisliti. Delovni čas smo razdelili na pet faz, in sicer:

DOPOLDNE

- I. med 6. in 7.30
- II. 7.30–9.30
- III. 10–11.30
- IV. 11.30–12.30
- V. 12.30–14

POPOLDNE

- 14–15.30
- 15.30–17.30
- 18–19.30
- 19.30–20.30
- 20.30–22

Med 8-urnim delovnim časom je povsem normalno, da delavka v določenih fazah dela bolj skoncentrirano in večjim elanom kot v drugih, ko je več spontanov prekinitev dela. Te prekinitve delavka izkoristi bodisi, da pokadi cigareto (23 % anketiranih je kadilk), poklepeta s sodelavko, se sprehodi ali kako drugače prekine z delom. Teh prekinitve je največ v 4. fazi delovnega časa. Podrobnejša pa je tabela prekinitve videti taka:

TABELA 1
FAZA

I.3 %	
II.	21 %
III.	15 %
IV.	22 %
V.	19 %

10 % delavk je povedalo, da nikoli ne prekine z delom. V anketi smo še enkrat postavili podobno vprašanje, s to razliko, da smo vpraševali le po času zmanjšanja koncentracije pri delu, ne pa tudi po odhodih z delovnega mesta. Tu je anketa pokazala naslednje:

TABELA 2
FAZA

I.	4 %
II.	8 %
III.	29 %
IV.	33 %
V.	27 %

Kar 94 odstotkov anketiranih pravi, da po koncu delovnega časa ali med njim začutijo bolečine v nogah, klecajo jim kolena oz. čutijo »mravljinice«. Glede na to, da vse anketiranke opravljajo delo sede, je vzrok teh težav ravno kaotični položaj nožnih mišic in nenaravni položaj telesa med delovnim časom. 55 % delavk trdi, da imajo večje probleme z utrujenostjo, krčnimi žilami, artiosklerozo ali slabokrvnostjo in nekatere so zaradi teh težav obiskale tudi zdravnika.

Vse več delovnih organizacij uvaža med delovnim časom 5 rekreativnih minut in kaj anketiranke v DO Beti mislijo o tem.

75 % smatra, da je takšen rekreativni odmor potrebna in pametna novost. 10 % anketiranih meni, da je to nepotrebna stvar. Ostale nimajo izoblikovanega stališča. Če bi pri nas uvedli takšno rekreativno vadbo, bi 62 % anketiranih telovadilo, 22 % bi to počelo, če bi to delale tudi ostale, 10 % odklanja vadbo.

Kako bi rekreativna vadba vplivala na delovni efekt.

4 % smatrajo, da bi zaradi utrujenosti naredili manj, 12 % da bi naredili manj, ker bi 5 minut manj delali, 33 % pravi, da to na njihov delovni efekt ne bi vplivalo, 51 % pa verjame, da bi se delovni učinek celo povečal. Kar 74 %

se strinja, da tudi v DO Beti uvedejo rekreacijske minute, medtem ko 8 % to zavrača.

Ko smo vprašali, v kateri fazi delovnega časa bi anketirankam 5-minutna rekreacija najbolj ustrezala, smo dobili naslednje rezultate.

TABELA 3
FAZA

	%
I.	14 %
II.	10 %
III.	26 %
IV.	39 %
V.	11 %

Če primerjamo tabelo 3 s tabelama 1 in 2, lahko opazimo, da je najbolj kritično obdobje 4 faza, ta je od 11.30 do 12.30 in od 19.30 do 20.30, kar sploh ne preseneča, saj so podobne rezultate dobili že strokovnjaki s Fakultete za telesno kulturo, ko so delali raziskave po drugih delovnih kolektivih. Torej bi rekreativna vadba ravno v tem času veliko pripomogla k preprečevanju pada koncentracije in spontanov prekinitev dela. Zanimivo bi bilo tudi tabele 1, 2 in 3 primerjati s tabelo nezgod pri delu od leta 1982 naprej.

TABELA 4

FAZA	Št. poškodb	%
I.	47	22,5
II.	42	22,8
III.	29	15,8
IV.	45	24,5
V.	21	11,4

Opazimo podobnost s prejšnjimi tabelami. Do večje razlike prihaja le v I. fazi, kjer je presenetljivo veliko poškodb. Verjetno je vzrok le teh v pomanjkljivih pripravah na začetek dela (nerazbujenosti, jutranja omotičnost itd.). naj povečamo, da nekatere delovne organizacije uvajajo rekreativno vadbo ravno na začetku dela.

Matjaž Rus

KAJ DELAJO SINDIKATI?

Člani Zveze sindikatov vsaki dve leti pripravimo občni zbor Osnovne organizacije v TOZD. Na sejah (občnih zbora) je potrebno kritično oceniti dvoletno delo, predvsem pa to, kako smo uresničevali usmeritve organizacij in organov v svojem okolju, ob upoštevanju kongresnih usmeritev ZS. V zvezi s tem bo potrebno kritično oceniti tudi našo organiziranost, kadrovske usposobljenosti, metode in načine delovanja, ki so odsev razmer in vprašanj v okolju, v katerem delujejo organizacije in organi ZS. Delo je treba oceniti tako, da ugotovimo predvsem to, v kolikšni meri uveljavljamo metode in načine delovanja ZS, opredeljene s statutom ZSS, in kakšna je odgovornost in učinkovitost pri ugotavljanju in uveljavljanju interesov delavcev, članov zveze sindikatov.

Člani osnovne organizacije vsako drugo leto na svojem občnem zboru zlasti:

- ocenijo delovanje v dvoletnem obdobju
- sprejmejo usmeritve za delovanje
- sprejmejo pravila o svoji organiziranosti oziroma njihove spremembe in dopolnitve
- izvolijo izvršni in nadzorni odbor.

ŽENSKI ROKOMETNI TURNIR

21. 11. 1987 je bil v telovadnici OŠ Metlika rokometni turnir ŽRK Beti, ki se odigrava že drugo leto v počastitev občinskega praznika. Letos so nastopile ekipe ljubljanske Olimpije, Predvora, Kamenskega iz Zagreba in domače Beti. Prvo mesto in pokal je osvojila Olimpija, ki je premagala v finalni tekmi Beti. Ekipe Predvora pa je bila v tekmi za tretje mesto uspešnejša od Kamenskega. Vsi udeleženci so pohvalili organizacijo turnirja in obljubili, da naslednje leto spet pridejo.

M. R.

Člani OO na članskem sestanku po potrebi sprejmejo skupna stališča o vprašanih, ki zadevajo njihove interese in se dogovorijo o njihovem uresničevanju.

Sprejete ocene in ugotovitve o doseganju delu organizacije in organov ZS morajo biti podloga programske usmeritve za prihodnje obdobje. V usmeritvah je treba upoštevati, da je vse družbeno politično delo naravnano na to, da je izhod iz zapletenih in kriznih gospodarskih in družbenih razmer bolj učinkovito uveljavljanje in razvijanje socialističnega samoupravljanja, uresničevanje programa gosp. stabilizacije in dosledno uveljavljanje vloge in položaja ZS po ustavi in zakonu o združenem delu. Zato je treba usmeritvam nameniti poseben poudarek:

- uresničevanju socialne zaščitne funkcije zveze sindikatov,
- doseganju ciljev gospodarske stabilizacije z oceno rezultatov gospodarjenja v svoji sredini,
- uveljavljanju sistema delitve po delu in rezultatih dela,
- samoupravnemu združevanju delovnih sredstev,
- opredeljevanju izhodišč gospodarske politike in načrtov v OZD za tekoče leto,
- utrjevanju lastne organiziranosti, metod in načinov dela ter kadrovske usposobljenosti.

Vsaka sindikalna organizacija in vsak sindikalni organ naj opredeli v svoji programski usmeritvi predvsem naloge, ki so najpomembnejše zaradi gospodarskih in družbenih razmer v temeljni TOZD, ter metode in načine uresničevanja odgovornosti po nosilcih nalog in zadolžitve.

Občne zборе OOOZSS v TOZD je treba izpeljati do 31. 12. 1987.

MIJO MARŠIČ

Nekaj prebliskov o Vezilu

Večkrat slišimo, da nam informiranje v DO Beti šepa, da informacija velikokrat ne pride do tistih, ki jim je namenjena ali z nekajdnevno zamudo, ko velikokrat ni več sveža, temveč zastarela in tako tudi neuporabna. In tako se dogaja, da med ljudmi krožijo najrazličnejše polinformacije, neresničnosti in celo laži.

Ustvarjajo se neuradni informacijski centri po posameznih pisarnah, garderobah in mehaničnih delavnicah, ki razpolagajo z vsemi vrstami resnic in polresnic, ki pa imajo vse določen pridih senzacionalnosti in škandalizma.

Zanimivo pa je, da so ti neuradni centri veliko uspešnejši od uradnih. Ne verjame? Izmiselite si kako vest, ki bo vsaj malo dišala po senzaciji (npr. Toni Gašperič se ločuje) in jo, seveda strogo zaupno, povejte dvema ali

NOVE KNJIGE – 30 ODSOTKOV CENEJE

Stroške poštne plača založnik. Zlata pravila življenja – Bestseler, namesto 4.900, 3.430 din. Deset pravljic Darje Lenardič, namesto 2.800 samo 1.960 din. O ljubezni, Zbirka izrekov, namesto 3.390 samo 1.960 din. Dr. Marek Lenardič, Ekologija in industrijska družba – Bestseler, namesto 3.300 samo 2.310 din.

Knjige naročite po povzetju na naslov: prof. Darja Lenardič, Moste 34, 64274 Žirovnica

trem osebam. Ne smete pa pozabiti omeniti še to, da izhaja informacija iz strogo zaupnega, a odlično obveščene vira in naprosite za diskretnost. Že naslednji dan bodo prodajalke v bifeju na Šestovi, ptičke na vejah okoli DO Beti, in izletniške skupine, ki se ustavijo v naši industrijski prodajalni, vedele za to novico, obogateno z mnogimi izvirnimi zgodbicami na isto temo. Hoteli ali ne.

Neuradna informiranost je veliko boljša od uradne, pa tudi za posameznike je ravno zaradi estetskih dodatkov veliko bolj vabljiva. Ravno neučinkovito uradna informacija s sestankov, sej in posvetov sindikalnih organizacij, delavskih svetov, kolegijev in najrazličnejših komisij ter odborov pa je kriva, da se v posamezni sredini pojavijo naravnost fantastični pogoji za razcvet neuradnih informacij, senzacionalizma in tračev, ki so večkrat tudi zlonamerni in lahko marsikomu pokvarijo kosilo, miren spanec ali pa naredijo še veliko večjo škodo. Prav nihče pa ni imun pred sprejemanjem in širjenjem takšnih informacij, posebno če sam ne razpolaga z uradno, resnično in brez dodatkov oplemenitenost vestjo.

Da pa temu ne bi bilo tako, lahko odigra pomembno vlogo naše Vežilo oziroma njegovo uredništvo. Seveda bi morali člani uredništva pokazati več samoiniciative in manj izpolnjevati izključno nalogo, ki jim jih naloži glavni urednik. Pa še nekaj bi bilo nujno potrebno. Na vse sestanke, seje, zборе, posvete kolegija, odbore in podobne seanse bi poleg ostalih znancev morali poklicati tudi nekoga iz uredništva Vežila, razen če kdo ne meni, da bi to škodilo. Če pa je temu tako, bomo še naprej ustvarjali, zbirali in širili trače.

M. R.

Metlika, 23. december 1987

Ob mesecu boja proti alkoholizmu: Nevaren folklorni običaj

Kako velik je problem alkoholizma pri nas, se niti ne zavedamo. Strokovnjaki menijo, da je v Sloveniji med 35 in 80 tisoč kroničnih alkoholikov.

Menijo, da je alkoholizem ena izmed najbolj razširjenih oblik toksikomanije, – boleznj odvisnosti in ga statistiki uvrščajo med tri najpogostejša obolenja – za boleznimi srca in rakavimi obolenji.

Štejemo ga med socialne bolezni. Vpliva na človekovo počutje, na njegovo zdravje, delozmožnost, pa seveda tudi na mnoge bolezni, na invalidnost in ne nazadnje tudi na smrtnost. Ker pa alkoholik uničuje ob sebi tudi družinske člane, ga zares lahko uvrstimo na prvo mesto med socialnimi boleznimi.

Da je alkoholizem socialni, zdravstveni, gospodarski in družbeni problem, prepoznava družba že nekaj časa, saj imamo od leta 1986 dalje poseben akcijski program Skupščine SR Slovenije. Vendar gre skrb za zdravljenje in tudi za preprečevanje alkoholizma bolj počasi od rok.

Prepričan sem, da bi domala sleherni človek, pov-

prašan, ali ve, kaj je alkoholizem, odgovoril pritrdilno. Ko pa bi bilo treba jasno in nedvoumno opredeliti alkoholizem, bi se izkazalo, da to ni tako preprosto. Pokazalo bi se, da enemu pomeni alkoholizem vsako pitje alkoholnih pijač, drugemu pa ono skrajno stanje, ko človek zaradi alkohola živetari nekje na robu družbe, od vseh ljudi zapuščen, v vseh pogledih propadel in čaka na odrešilno smrt. Tretji pa bi postavili alkoholizem nekje med obe omenjeni skrajnosti. Tisti pač, ki tudi sam rad pije, bo vsekakor bolj nagibal k strožjim kriterijem za uvrstitev nekoga med alkoholike. In obratno, tisti, ki je sam strog treznež, bo hitreje postavil diagnozo – alkoholizem.

Kljub miselnosti, ki je še posebno prisotna v vinorodnih okoliših in to je pri nas, da zmerno pitje še ni alkoholizem, statistika neusmiljeno dokazuje in prikazuje stvari precej drugače.

Veliko število izostankov od dela, kakor tudi poškodb pri delu, prometnih nezgod, smrti itd. je v naši republiki povzročilo uživanje alkohola. Od skupnega števila bolnikov, ki jih zaradi ocene delazmožnosti pregledajo prvostopne zdravniške komisije, je vsak deseti alkoholik. Ko pridejo na te komisijske preglede, so alkoholiki v tako težkem stanju, da jim večkrat priznajo I. kategorijo invalidnosti, to je najtežjo, vsekakor pa težjo, kakor pri kateri koli drugi skupini bolnikov. Lahko rečemo, da v naši republiki od upokojencev, kar jih je zaradi bolezni predčasno upokojenih, odide najmanj vsak deseti v pokoj zaradi obolenja v zvezi z alkoholom.

Znanstvene raziskave, kar so jih v zadnjem času naredili v naši republiki, kažejo, da je od vseh moških delavcev v industriji kakih 15 % alkoholi-

likov. Še dobro, da raziskave niso zajele tudi žensk.

Ponavadi se podcenjujejo posledice alkoholizma, ki prizadenejo vso družbo. Mnogi sila veliko govorijo o koristih, ki jih ima družba od prodaje alkoholnih pijač. S tem opravičujejo tudi propagando, pridobivanje in širjenje alkoholnih pijač. Ta povečana potrošnja sicer prinaša določena sredstva tudi v državno blagajno, vendar pa pri tem kaj malo pozornosti posvečamo škodam zaradi uživanja alkoholnih pijač, ki z druge strani bistveno siromašijo družbena sredstva.

Posledice, ki jih prinaša alkoholizem, lahko prizadenejo posameznika, njegovo družino in vso družbo.

Verjetno se vsi strinjamo, da je alkoholizem vsesplošno škodljiva zadeva. Zato je potrebno akcijo za zatiranje alkoholizma zastaviti kompleksno na vseh nivojih in oblikah. Omenili bomo le nekatere od najpomembnejših dejavnikov.

Najpomembnejši so vzgojni ukrepi. V družinskem okolju, nato pa tudi med šolanjem, bi bilo treba otrokom predočiti osnovna, znanstveno ugotovljena dejstva o delovanju alkoholnih pijač in o posledicah nekontrolirane uporabe alkoholnih pijač, ki prizadenejo posameznika in družbo. Porabo alkoholnih pijač bi morali z zakonskimi ukrepi omejiti na pametno mero.

Tudi pridobivanje alkoholnih pijač bi bilo treba urediti s predpisi. Nadvse pomembno pri zatiranju alkoholizma pa je organiziranje dobrega in pravočasnega zdravljenja.

Danes bi bilo treba boj proti alkoholizmu organizirati v okviru občin, krajevnih skupnosti, organizacij združenega dela in šol vseh vrst in stopenj.

Dokler se ne bomo zavedali škodljivosti prekomer-

nega uživanja alkohola in bomo na pijančevanje gledali kot folklorni običaj ter se bomo ob pogledu na pijanega človeka samo pomilovalno nasmejali ter mu nudili zaščito v obliki skrivanja in podobno, bo problem alkoholizma iz dneva v dan večji.

Pripravi: Z. L.

TUDI TAKO...

Med Pismi bralcev je bilo v Delu objavljeno tole:

O BETI METLIKA SAMO NAJLEPŠE

Hitra reakcija metliškega kolektiva Beti me je spodbudila, da se vam oglasim.

Konec oktobra sem v športni trgovini Elan v Begunjah kupil tekaški triko. Večjega kot št. 52 niso imeli, ta pa mi je bil kakih deset centimetrov prekratek. S krojačem sem se dogovoril, da mi ga bo podaljšal, zato sem šel po trgovinah iskat elastični jersey. Ker ga nisem dobil, sem pisal v tovarno Beti, da bi mi ga morda kak kos poslali, saj je bil triko njihov izdelek. Čez tri dni so mi že odgovorili, naj pošljem triko, da ga bodo sami popravili. Rečeno, storjeno. Po desetih dneh sem ga imel že doma. Popravljen je bil tako, da tega nisem pričakoval. Zato se delovnemu kolektivu Beti v Metliki iskreno zahvaljujem z mislijo: še imamo delovne organizacije, ki kaj dajo na svoje ime.

ANDREJ RAČIČ,
C. m. Tita 62,
Jesenice

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega očeta **ANTONA BRODARIČA** iz Rosalnice se iskreno zahvaljujem sodelavcem iz **TOZD metraža** za izrečeno sožalje in podarjeno cvetje. Enaka zahvala gre sindikalni organizaciji za podarjeni venec. Hvala vsem, ki so mojega očeta pospremili na njegovi zadnji poti. Zahvali se pridružuje tudi brat Martin.

Zalujoči sin
Tone z družino

Piše: Janez PENCA

3

VSE O TEKU

(Nadalj. iz prejšnje številke)

Iz standardnih tabel se iz vsote debeline kožnih gub izračuna odstotek telesne mase, ki pripada maščevju. Količina maščobnega tkiva, ki danes velja za normalne moške je 15—18%, za ženske pa 25—30%. Tekalci imajo bistveno manj maščobnega tkiva.

Krvne meritve

Z analizo krvi ugotavljajo slabokrvnost in zgodnje bolezni ledvic, jeter in presnove.

Meritve maščob v krvi (trigliceridov in holesterola) so pomembne zato, ker so te snovi dejavniki tveganja koronarne srčne bolezni. Stanje je moč izboljšati s prehrano in vzdržljivostno vadbo.

Delovanje pljuč

Ventilatorni ekvivalent ali učinkovitost je volumen zraka, ki ga organizem potrebuje, da v delujoče mišice pošlje določeno količino kisika. Čim bolje je človek vzdržljivostno pripravljen, tem učinkovitejši je pri ekstrahiranju kisika iz zraka, ki pride v pljuča: posledica je nižji ventilatorni ekvivalent.

To funkcijo pljuč slabijo kajenje, astma in staranje.

Globina dihanja

Globina dihanja je volumen zraka, ki ga človek vdihne in izdihne v vsakem dihalnem ciklusu. Je odsev globine dihanja, ki narašča z vzdržljivostno pripravljenostjo. Slabo telesno pripravljeni ljudje med obremenitvijo dihaajo plitvo, zato morajo dihati hitro. Pri hudih kadilcih in ljudeh s pljučnimi poškodbami, je zmoglost širjenja manjša in z vadbo se globina dihanja ne veča tako kot bi pričakovali.

VABIMO VAS NA TEK

Elektrokardiogram

EKG v mirovanju lahko prikaže nenormalen srčni ritem, toda obremenitveni dosti bolj zanesljivo odkrije neustrezno preskrbo srčne mišice s krvjo in kisikom, kar se lahko konča s trombozo koronarnih žil in srčnim infarktom. Tudi po obremenitvi je treba skrbno spremljati EKG, ker se nekateri znaki, ki so podlaga srčne bolezni, prikažejo šele v intervalu umirjanja srca po obremenitvi.

Aerobna moč

Aerobna moč ($VO_2\max$) odseva sposobnost srčnožilnega sistema, da mišicam prenaša kisik, in zmoglost mišic, da iz krvi odstranjujejo kisik in ga uporabijo v energijskih procesih. Poraba kisika je sorazmerna intenziteti obremenitve. Test maksimalne porabe kisika zahteva od osebe, da dela z naraščajočo obremenitvijo do izčrpanosti ali dokler ne pride do točke, od koder naprej poraba kisika, ne glede na rastočo obremenitev, ne raste več.

Za ljudi, ki niso redno aktivni, ki so pretežki in imajo povišan krvni pritisk, $VO_2\max$ navadno predvidijo iz podatkov, ki jih dobijo med submaksimalno obremenitvijo. Najobičajnejša napoved temelji na merjenju frekvence srčnega utripa pri eni ali večjih submaksimalnih obremenitvah. Med frekvenco srčnega utripa in maksimalno porabo kisika je tesna zveza, ki jo izrazimo z odstotkom maksimalne porabe kisika ($\% VO_2\max$). Z ekstrapolacijo na podlagi frekvence srčnega utripa lahko ocenimo aerobno moč. Maksimalno frekvenco srčnega utripa za določeno starost navadno ocenimo tako, da od 220 (maks. utrip) odštejemo starost 220-20-200 pomeni, da je maksimalna frekvenca srčnega utripa za 20 let starega človeka 200.

Aerobna vzdržljivost je v obratnem sorazmerju s tveganjem, da človek zboli za koronarno srčno boleznijo.

Za letošnji občinski praznik so slovesno odprli prenovljeno cesto Drašiči — Krmačina. S tem je tudi zadnja slovenska vas na tem koncu dobila dobro povezavo z občinskim središčem, sedaj bo tudi s Krmačine lahko vozil avtobus.

Generalni direktor Beti Miroslav Štimac je po proizvodnji popeljal generala Staneta Potočarja-Lazarja...

ZAHVALA

Ob boleči izgubi moje drage mame **KATARINE PEZDIRC** iz Trnovca se iskreno zahvaljujem **OOS »KOMET«**, sodelavcem in sodelavkam za podarjene vence in cvetje ter za izraze sožalja. Hvala vsem, ki ste sočustvovali z nami in našo pokojno mamo v tako velikem številu spremili na njeni zadnji poti.

Žalujoča hčerka
Marija Jurejevčič
z družino

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega očeta **JANKA STRUSE** se iskreno zahvaljujem delavcem in osnovni organizaciji sindikata **TOZD Kodranka** in volna za ustno in pismeno izraženo sožalje, za spremstvo na njegovi zadnji poti, za cvetje in za vse, kar so kdaj koli storili zanj.

Žalujoči:
sin **Boris** z družino

ZAHVALA

Ob prerani izgubi drage matere **ROZICE KRZNARIČ** se iskreno zahvaljujem vsem zaposlenim v delovni organizaciji **Beti**, posebej pa sodelavcem iz **TOZD metraža** za tople tolažilne besede in podarjeno cvetje.

Sinova **Anton** in **Niko**

ZAHVALA

Ob boleči izgubi drage mame **FRANČIŠKE MALENŠEK** iz Malin se iskreno zahvaljujem sodelavcem iz **TOZD Kodranka** za podarjeno cvetje, denarno pomoč in izrečeno sožalje. Hvala sodelavkam, ki so prišle na pogreb moje drage mame.

Hčerka **Marija**
Dragovan z družino

ZANIMIVOST

Vrnite rogove ljudstvu

ZAOSTAJANJE

Po izračunih najbolj znanih svetovnih lovskih strokovnjakov bi lahko bila Jugoslavija po svojih naravnih zmogljivostih lovska velesila ne le v Evropi, temveč v svetu. Žal je zaradi neustreznega odnosa do lovnega bogastva države še zelo daleč (za primerjavo navedimo, da ima ZRN 23.570.000 ha lovišč in 256.000 lovcev, SFRJ pa 22.610.300 ha in 287.000 lovcev. Toda v sezoni 1984/85 so Nemci odstrelili 85.000 jelenov, 30.000 jelenov lopatarjev, 1,7 milijona glav srnjadi, naši pa le 8040 jelenov, 434 jelenov lopatarjev, 58.650 srnjadi itd.

VEZILO je glasilo delovnih ljudi Beti in Kometa. Ureja ga uredniški odbor: Toni Gašperič, glavni in odgovorni urednik, Jožica Cigič, Nikola Kezele, Karolina Kočar, Mijo Marsič, Jure Matekovič, Branko Matkovič, Vida Šegina-Matjovič, Jože Muc, Vinko Pavlinac, Tone Omerzel in Marjetka Žele. Tehnični urednik: Janez Pezelj.

VEZILO izhaja v nakladi 2300 izvodov, in sicer enkrat na mesec. Grafična priprava in tisk: Tiskarna Novo mesto.

Naslov izdajatelja: Beti, Tovarniška 2, 68330 Metlika, telefon: 58-170.

VEZILO je po mnenju Republiškega komiteja za informiranje SRS oproščeno temeljnega davka na promet proizvodov.

Lov je šele v socializmu doživel svoj popolni fevdalni razcvet. Ta strupena ugotovitev veleposlanika Veljka Mičunovića ima v naši praksi žal svojo popolno potrditev. Ne le da se nismo odmaknili od »mračnega« srednjega veka, temveč se glede lova na veliko divjad obnašamo kot naši primitivni predniki. Stari Slovani so, pravijo, jelenove rogove zelo radi imeli kot znamenje moči. Samo poglavarji in vrači so lahko imeli te trofeje in te so jim zagotavljale visok položaj v plemenu.

Razlika med predniki in potomci je danes izredno majhna. Prvi so si po zaslugi posesti jelenovih rogov zagotavljali oblast nad soplemenjaki, prav tako pa si po zaslugi položaja v družbi zagotavljajo pravico, da edini imajo rogove najkakovostnejšega predstavnika naše divjadi.

Pri zapisanem nismo ničesar pretiravali ali si izmislili. To najbolje potrjujejo podatki našega najboljšega lovno-gozdnega gospodarstva Jelen. Skoraj vse zlate, srebrne in bronaste trofeje iz tega cesarstva jelene je odstrelila skoraj ista skupina ljudi. Od vojne do danes so imeli samo privilegirani pravico loviti v bogatih beljskih gozdovih. Mnogi so domov odnesli tudi po nekaj najdragocenejših trofej, toda posameznikom je pripadel levji delež. Ob njihovih imenih je zapisano, da so odstrelili po 15, 18, 20 in več »gozdnih kraljev«.

Skoraj ne pomnijo, da bi kdo ne le segel po denarnici in plačal dragoceno trofejo, hrano, prenočitev, postrežbo, temveč niti ni vprašal, ali vse to kaj stane. Zakaj pa bi tudi vprašal, ko pa je bilo zanje vse vnaprej plačano? Kako? Našli so enostavno formulo: v zveznem proračunu so določili postavko za razvoj lovskega gospodarstva in potem lovno gospodarstvo za to vsoto določa lovske kvote za zvezne, republiške in pokrajinske organe. Včasih ni bilo niti postavke v

FOTO ŽEBLJIČKI

VEDRA IN BETI — Naši »foto žeblički« vedno zade-nejo v črno. Tudi tale bo, ne dvomimo. Slika je posneta v prostorih, kjer se pregleduje surovo pletivo (pletilnica). Posodi sta postavljeni zato, ker ob deževju (taljenju snega, drugi naravni pojavi) kaplja ali teče s stropa. Tako pa ni samo tu. Še v marsikateri pisarni se zgodi kaj podobnega. Pa kaj bi jadikovali: zdravi smo, kruha pa v samopostrežbah malokdaj zmanjka. (Foto: B. Matkovič)

proračunu. Nekateri tovariši prihajajo tja, kot da bi šlo za njihovo posest, in streljajo...

V čigavih rokah so se znašle najdragocenejše trofeje, je najbolje pokazala velika lovska razstava 1981 v Zagrebu.

Zajela je obdobje 1945–81 in evidentirala nad 4600 raznih trofej. Kot vedno so bili na častnem mestu rogovi »kralja gozdov«: razstavljenih je bilo 253 zlatih, 430 srebrnih in 479 bronastih jelenovih trofej (večina iz lovišča Jelen). Vsi razstavljeni jelenji rogovi bi bili danes vredni

11,25 milijarde dinarjev, samo zlate trofeje, last 120 lovcev, pa 6,10 milijarde, oziroma povprečno 50 milijonov dinarjev na lovca...

To je izračun za jelene, kaj pa je z medvedi, mufloni, divjimi kozami in drugo veliko divjadjo? Če vemo, da so tudi te trofeje v glavnem last določenega družbenega sloja, je jasno, da si je nekdo prigrabil neznansko bogastvo te države. Pridobil si ga je z uveljavljanjem svojih privilegijev, do katerih pa po ustavi in zakonu nima pravice.

Staro pismo

Stara pisma zaprašena na podstrešju osamljena.

Kdo jih piše?

Ali mati? Ali sin?

Je prijatelj? Znanec? Morda!

Kdo po zdravju vpraša?

Kakšno vreme? — piše.

Le odkod so vsa ta pisma na podstrešju — zametana? Pisale so roke jih okorne, pisale so nežne roke. Lepa pisma zanimiva na podstrešju osamljena.

